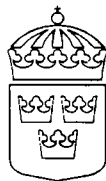

Konstitutionsutskottets yttrande

1989/90:KU1y

En ny regional statlig förvaltning

1989/90
KU1y

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning samt de 31 motioner som väckts med anledning av propositionen.

Konstitutionsutskottet överlämnar samtidigt med eget yttrande till bostadsutskottet tre under den allmänna motionstiden 1989 till utskottet remitterade motioner — 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c) och 1988/89:K504 (s) — i vilka tas upp frågor som har samband med propositionens förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anges riktlinjerna för en reform av den statliga förvaltningen. Förslaget innebär att länsstyrelserna omorganiseras. Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länsskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Dessutom föreslås att ansvarsområdet även omfattar den del av länsbostadsnämndens verksamhet som avser bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. I den mån en länsanknytning blir aktuell för fiskefrågorna föreslås den nya länsstyrelsen ansvara för dessa frågor.

Den nya länsstyrelsen föreslås vidare bl.a. få vidgade befogenheter vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten. Därutöver föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Den nya länsstyrelsen föreslås få ett starkt förtroendemannainflytande genom inrättande av fem obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse, nämligen utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Nämnderna skall vid sidan av att vara rådgivande organ även ha beslutsbefogenheter.

Ledamöterna i nya länsstyrelsens styrelse skall väljas på samma sätt som i dag, dvs. av landstinget.

De nya nämnderna föreslås ha elva ledamöter. Landshövdingen bör vara ordförande i nämnderna. Av övriga ledamöter bör fem utses av landstinget och fem av regeringen.

Vid den nya länsstyrelsen kommer särskilda tjänster som länsexp- 1989/90:KU 1y
ter att finnas.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991. För att förbereda genomförandet föreslås inrättandet av en central organisationskommitté, vilken bör biträdas av bl.a. länsstyrelsernas organisationsnämnd, statskontoret och berörda centrala verk. Vidare föreslås att en regional organisationskommitté bildas i varje län. Departementschefen avser att senare föreslå regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i berörda lagar samt i fråga om medelstildelning m.m.

I hemställan föreslås att riksdagen

1. antar förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning,

2. godkänner de av departementschefen förordade riktlinjerna för en reform av den statliga regionala förvaltningen.

Allmänt om motionerna i ärendet

De i ärendet föreliggande motionerna avser i huvudsak följande.

I några av motionerna yrkas avslag på propositionen. I vissa av dessa motioner förordas en ändrad regional förvaltning, bl.a. innebärande att landstingens roll stärks.

Några av motionerna innehåller kritik mot propositionen för att den otillräckligt analyserat och klarlagt vissa principiella huvudfrågor. I dessa motioner föreslås att regeringen i det fortsatta reformarbetet beaktar de i motionerna framförda synpunkterna.

Ett flertal motioner innehåller mera detaljerade synpunkter i fråga om reformens omfattning, och då i första hand frågan vilka sektorsområden/uppgifter som den nya länsstyrelsen bör ansvara för.

Frågan om inrättande av fem obligatoriska nämnder tas upp i flera motioner. Detsamma gäller frågan om val av ledamöter i dessa nämnder.

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av propositionen och motionerna som har att göra med huvudlinjerna i regeringens förslag. Detta innebär bl.a. att utskottet inte ingår i närmare överväganden rörande de särskilda avsnitt i propositionen (avsnitten 8— 12) — och de i anslutning därtill väckta motionerna — vari närmare behandlas de särskilda sektorsområden/uppgifter som den nya länsstyrelsen föreslås ansvara för. Yttranden över dessa delar av ärendet torde komma att avges av de riksdagsutskott vars beredningsområden omfattar de angivna frågorna. Utskottet tar därför i sitt yttrande inte upp motionerna 1989/90:Bo1, 1989/90:Bo3— 4, 1989/90:Bo5 yrkandena 4, 5 och 7, 1989/90:Bo7 och 8, 1989/90:Bo10— 16, 1989/90:Bo17 yrkandena 3— 6 och 9, 1989/90:Bo18, 1989/90:Bo19 (delvis), 1989/90:Bo20, 1989/90:Bo22, 1989/90:Bo23 yrkandena 2— 8, 1989/90:Bo25 yrkandena 2— 4, 1989/90:Bo26— 27 samt 1989/90:Bo29.

Avslag på propositionen yrkas i motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 1989/90:KU1y av Stina Gustavsson och Jan Hyttring (båda c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 av Agne Hansson m.fl. (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 av Inger Schörling m.fl. (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 av Karl-Erik Olsson m.fl. (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 av Olof Johansson m.fl. (c) samt 1989/90:Bo31 yrkande 1 av Pär Granstedt (c).

I motion 1989/90:Bo30 (c) riktas kritik mot den föreliggande propositionen för att syftet med reformen inte är klart. Motionärerna konstaterar att propositionen i allt väsentligt går emot centerpartiets förslag om regional förvaltning och att det inte innebär någon länsdemokrati i verklig mening. Förslaget banar enligt motionärerna inte heller väg för ökat medborgarinflytande. I motionen begärs, förutom att propositionen skall avslås, att en parlamentarisk utredning skall tillsättas med direktiv att utarbeta ett nytt förslag om införande av länsdemokrati (yrkande 2). Målsättningen bör enligt motionen vara att länsstyrelserna avvecklas och att landstingen får vidgade uppgifter och utvecklas till länsparlament. Ett motsvarande yrkande framställs i motion 1988/89:K247 av Bengt Kindbom m.fl. (c). I de båda motionerna lämnas en utförlig redogörelse för hur centerpartiet anser att länsdemokratin skall kunna vidgas, bl.a. genom att landstingen får utökade befogenheter, och för de viktigaste utredningsfrågor som den av motionärerna förordade utredningen bör behandla. I motion 1989/90:Bo21 (c) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att den nuvarande organisationen med länsstyrelser och länsnämnder skall bibehållas i avvaktan på att en reformering av i motion 1989/90:Bo30 angivet slag kan genomföras (yrkande 2).

I motion 1989/90:Bo24 (mp) anges bl.a. följande. Propositionen innebär en fortsatt stark statlig reglering på regional nivå. Enligt motionärerna förvärrar förslaget den redan i dag från demokratisk synpunkt otillfredsställande situationen, bl.a. genom att landshövdingens makt förstärks. Enligt motionärerna bör i stället inrättas en form av direktvalda regionala parlament, vilka parlament skall överta de uppgifter som de nuvarande landstingen och länsstyrelserna har samt väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter. Härigenom skulle det regionala självstyret avsevärt stärkas. — I motionen begärs, förutom att riksdagen skall avslå propositionen (yrkande 1), att frågan om regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament skall utredas (yrkande 2). Ett liknande yrkande framställs i motion 1988/89:K229 av Roy Ottosson och Åsa Domeij (båda mp). I motionen hemställs således att riksdagen beslutar att regionala parlament skall inrättas och att dessa skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser (yrkande 1). Vidare hemställs att riksdagen beslutar att de föreslagna parlamenten skall väljas i direkta, allmänna val vart fjärde år (yrkande 2) samt att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att den senast år 1992 skall förelägga riksdagen ett förslag om hur regionala parlament skall införas i hela landet (yrkande 3).

Utskottet får anföra följande. Propositionen innehåller en utförlig 1989/90:KU1y redogörelse för bakgrunden och motiven för den föreslagna reformen. De i propositionen framförda förslagen bygger på erfarenheter av den försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning som bedrivits i Norrbottens län sedan den 1 juli 1986 och som föregicks av statskontorets rapport i början av år 1985 med förslag till sådan försöksverksamhet, rapporten (Ds C 1987:10) Samordnad länsförvaltning avgiven i oktober 1987 av en särskild arbetsgrupp i civildepartementet, betänkandet (SOU 1989:5— 6) Samordnad länsförvaltning avgivet i januari 1989 av utredningen (C 1988:02) om samordnad länsförvaltning, betänkandet (Ds 1989:9) Länsstyrelsernas sociala funktioner avgivet i januari 1989 av utredaren, f.d. landshövdingen Osborne Bartley samt statskontorets rapport (1989:31) Samordnad länsförvaltning i Stockholms län.

Syftet med försöksverksamheten och den utredningsverksamhet som bedrivits i anslutning härtill har bl.a. varit att söka finna en bättre samordning av den regionala statliga förvaltningen, särskilt beträffande frågor som berör länens utveckling och framtid. I försöksverksamheten har den statliga länsförvaltningens arbetsformer och organisation utvecklats i syfte att söka få klarlagt hur en samordnad länsförvaltning kan bli effektivare än den nuvarande. Försöksverksamheten har bl.a. inneburit att flertalet statliga uppgifter som rör länets utveckling och framtid samlats i en myndighet — länsstyrelsen. För att behålla ett starkt förtroendemannainflytande har vid sidan av styrelsen särskilda funktionsstyrelser (delegationer) inrättats.

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat den pågående försöksverksamheten, se BoU 1985/86:3, rskr. 64, BoU 1987/88:1, rskr. 29 och BoU 1987/88:17, rskr. 342.

Enligt propositionen talar erfarenheterna från försöket, som bl.a. redovisats i det ovannämnda betänkandet (SOU 1989:5— 6) Samordnad länsförvaltning, för att reformarbetet bör fortsätta. Utskottet anser för sin del att de överväganden som gjorts i propositionen om behovet av en samordning av den statliga länsförvaltningen efter de huvudlinjer som Norrbottenförsöket baserats på är välgrundade. Utskottet anser således att ett integrerande av vissa statliga länsmyndigheter i länsstyrelsen bl.a. bör kunna förstärka statens möjligheter att på ett allsidigt och kompetent sätt väga olika sektoriella intressen mot varandra och — inom ramen för gällande lagstiftning — ta hänsyn till regionala förhållanden. Till detta kommer att en reformering bör medföra positiva rationaliserings- och besparingseffekter. Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att det pågående arbetet i syfte att åstadkomma en ny regional statlig förvaltning bör fortsätta. Utskottet anser således att de motionsyrkanden vari hemställs om avslag på proposition skall avslås av riksdagen. Det anförda innebär vidare att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) av Rosa-Lill Wåhlstedt m.fl. (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) av Knut Billing m.fl. (m) vari förordats, i den förstnämnda motionen att de nya

länsstyrelserna skall tillföras en rad ytterligare uppgifter och i den andra motionen att förslaget skall begränsas eftersom detta skulle komma att innebära en alltför omfattande statlig maktutövning. Inte heller kan utskottet ställa sig bakom motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) vari bl.a. förordats att den regionala demokratin stärks.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet således avslag på motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo21 yrkandena 1 och 2 (c), 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m), 1989/90:Bo24 yrkandena 1 och 2 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkandena 1 och 2 (c) samt 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c).

Utskottet övergår här efter till de motioner som innehåller kritik av innebörd att vissa principiella huvudfrågor blivit otillräckligt analyserade och klarlagda i propositionen.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 1 av Erling Bager m.fl. (fp) kritiserar förslaget för att det inte innehåller någon närmare analys av ansvarsfördelningen mellan statlig resp. kommunal verksamhet. Enligt motionärerna har utgångspunkten helt enkelt varit den att det som i dag utförs av staten även i framtiden skall ha ett statligt huvudmannaskap. Motionärerna anser att det varit naturligt att en entydig målbeskrivning lämnats angående ansvarsfördelningen mellan statliga resp. kommunala uppgifter. — I motion 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) riktas kritik mot propositionen för att tyngdpunkten lagts på de organisatoriska frågorna utan att någon egentlig analys gjorts av vilka uppgifter som behöver utföras.

Utskottet får i denna del erinra om att Norrbottenförsöket och de i anslutning här till gjorda utredningarna har varit begränsade till att gälla förändringar av verksamheten inom den regionala statliga förvaltningen. Med anledning av vad som anförts i motion 1989/90:Bo23 (m) vill utskottet framhålla att målet för reformarbetet varit att uppnå förändringar när det gäller samordningen och organisationen av regionala statliga uppgifter. Beträffande den i motion 1989/90:Bo17 (fp) upptagna frågan anser utskottet att det inte varit påkallat att ange några riktlinjer i fråga om eventuella förändringar i ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala uppgifter. Utskottet utgår emellertid ifrån att regeringen i det fortsatta arbetet — i anslutning till den diskussion som fortlöpande pågår i detta hänseende — har uppmärksamheten riktad på detta problemkomplex. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen anser utskottet därför inte erforderligt.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) tas vidare upp frågan om relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. Motionärerna befarar att förslaget om att i de nya länsstyrelserna inkorporera vissa länsnämnder — vilka för närvarande har de centrala verken som överordnade organ — kan medföra att de olika sakområdena inom länsstyrelserna får en oklar hemvist och blir föremål för dubbelkommando. Enligt motionen kan denna oklarhet leda till ineffektivitet och skapa förvirring. Liknande synpunkter framförs i motion 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m).

Utskottet får anföra följande. Som framhållits i propositionen får en genomgripande förändring av den regionala statliga nivån också konsekvenser för de centrala myndigheterna. En starkare regional nivå — i propositionen framhålls det angelägna i att den nya länsstyrelsen garanteras arbets- och beslutsformer som gör det möjligt för myndigheten att tillvarata regionala mål inom de ramar som lagstiftningen medger — gör det möjligt för de centrala myndigheterna att i högre grad än hittills kunna använda sig av övergripande styrsystem i stället för att i detalj reglera verksamhetens inriktning och verkställande. Det bör också vara möjligt att i högre grad delegera uppgifter till regional nivå. Om det i det fortsatta arbetet visar sig att en tydligare ansvarsfördelning behövs mellan myndigheter på central och regional nivå utgår utskottet ifrån att regeringen vidtar erforderliga åtgärder. Inte heller på denna punkt anser utskottet att något särskilt tillkännagivande till regeringen är nödvändigt.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) erinras vidare om att de centrala myndigheterna under senare tid fått allt större betydelse beträffande uppföljning och utvärdering av de nationella målens genomslag och effekter. Enligt motionärerna kan det oklara förhållandet mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken försvåra möjligheten att nå de nationella målen inom sakområdena. Enligt motionen måste denna oklarhet ges en speciell uppmärksamhet i det fortsatta reformarbetet, eventuellt bör frågan lösas med klara instruktioner.

I propositionen erinras om att de centrala myndigheterna som en allt viktigare uppgift i sitt arbete har att följa upp och utvärdera de nationella målens genomslag och effekter. Enligt propositionen är det i detta arbete av grundläggande betydelse att en nära kontakt hålls mellan alla berörda nivåer. Vidare framhålls den ökade betydelsen av att centrala verk svarar för kompetensutveckling och kunskapsförmedling inom sitt ansvarsområde. Enligt propositionen har utvärderingen av Norrbottenförsöket visat att kontakterna mellan berörda centrala verk och den nya länsstyrelsen inte förändrats på något mer principiellt sätt. Dock understryks vikten av att samverkan mellan central och regional nivå även framgent måste fungera väl och att det är såväl de centrala verkens som länsförvaltningarnas ansvar att se till att detta samarbete fungerar. I propositionen görs den bedömningen att de uppställda målen kan garanteras genom det sätt på vilket förtroendemannaorganisationen utformas och genom att sektoransvariga verk,

liksom i dag, medverkar vid tillsättningen av s.k. länsexperter. Sammanfattningsvis anser departementschefen att det går att skapa garantier för att de nationella målen skall få genomslag. I propositionen pekas vid genomgången av de olika sektorerna på de metoder som har särskild betydelse för det specifika verksamhetsområdet. Utgångspunkten är därvid att föreslagna metoder inte behöver avvika från dem som centrala myndigheter i dag tillämpar gentemot länsstyrelserna och att särlösningar i möjligaste mån skall undvikas.

Utskottet vill med anledning av kravet i motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) om att i det fortsatta arbetet skall ägnas speciell uppmärksamhet åt det oklara förhållandet mellan den nya länsstyrelsen och de centrala verken och de negativa konsekvenser detta skulle kunna få hänvisa till uttalandena i propositionen på denna punkt. Utskottet förutsätter att saken beaktas i det fortsatta arbetet med att genomföra reformen. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen anser utskottet inte motiverat.

Ett flertal motioner tar upp förslaget att vid sidan av länsstyrelsens styrelse inrätta fem obligatoriska nämnder (utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd). I motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 7 (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) och 1989/90:Bo31 yrkande 2 (c) yrkas avslag på förslaget. I motionerna anges bl.a. följande motivering härför.

I motion 1989/90:Bo17 (fp) hänvisas till rådande variationer i de olika länen. Enligt motionärerna är det opraktiskt att först besluta om ett antal obligatoriska nämnder och därefter bli tvungen att tillåta en del undantag.

I motion 1989/90:Bo19 (s) anges att en ordning med obligatoriska nämnder förstärker sektoriseringen jämfört med vad som gäller i dag och minskar styrelsens samordnande möjligheter. Ett genomförande av förslaget anges medföra en otydlig ansvarsfördelning. Förslaget medför enligt motionen vidare en obalans mellan antalet förtroendevalda i nämnderna och länsstyrelsens styrelse — ca 120 — och antalet tjänstemän i en normal länsstyrelse (ca 200). Motionärerna pekar också på att landshövdingen, som föreslås få bli ordförande i nämnderna, kommer att bindas i återkommande interna sammanträden, dels i form av nämndsammanträden, dels i form av förberedelser för dessa.

I motion 1989/90:Bo23. (m) pekas på att förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamhet är olika i skilda delar av landet, något som talar för att länsstyrelsernas organisation skall ges flexibilitet. Det bör därför enligt motionärerna inte vara obligatoriskt att inrätta nämnder.

I motion 1989/90:Bo31 (c) hänvisas till de skilda förhållanden som råder i de olika länen, något som särskilt gäller storstadslänen. Motionärerna hänför sig i sistnämnda del till den särskilda utredning om samordnad länsförvaltning i Stockholms län som regeringen låtit statskontoret utföra. Enligt motionärerna har regeringen inte i sitt förslag beaktat statskontorets slutsatser. I motionen pekas på olika regionala organ i Stockholms län som den i propositionen föreslagna lösningen inte passar för. Motionärerna anger att motsvarande problem kan finnas även i Göteborgs- och Malmöområdena.

I motion 1989/90:Bo9 av Åke Wictorsson och Sören Lekberg (båda s) hemställs att de i propositionen föreslagna fem obligatoriska nämnderna, såvitt gäller Stockholms län, skall utgå.

I motion 1989/90:Bo5 yrkande 6 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att Stockholms län samt Gotlands län skall undantas från nämndobligatoriet. Enligt motionärerna har dessa båda län så speciella förutsättningar att särlösningar fordras.

I de motioner vari yrkats avslag på förslaget lämnas vidare synpunkter på vad som bör gälla om nämndobligatoriet inte genomförs. Motionerna går i allmänhet ut på att länsstyrelsernas styrelser själva skall äga rätt att besluta om inrättande av de besluts- och beredningsorgan de anser sig behöva (se vidare motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 /delvis/ /fp/, 1989/90:Bo19 /delvis/ /s/, 1989/90:Bo23 yrkande 9 /delvis/ /m/ och 1989/90:Bo31 yrkande 3 /c/). I de motioner som godtagit nämndobligatoriet med vissa undantag hemställs i motion 1989/90:Bo9 (s) att nämndobligatoriet i Stockholms län ersätts med en möjlighet för regeringen att efter framställning från länsstyrelsens styrelse besluta om inrättande av särskild nämnd/särskilda nämnder för specifika ämnesområden och i motion 1989/90:Bo5 (vpk) att regeringen, såvitt gäller Stockholms län, återkommer med ett nytt förslag till nämndorganisation efter det att storstadskommitténs förslag har remissbehandlats.

I motion 1988/89:K504 av Bo Holmberg m.fl. (s) erinras om att det saknas ett utvecklat förtroendemannainflytande på länsnivå över miljö- och värdsfrågorna. Motionärerna anser det angeläget, mot bakgrund av den prioritering som miljöpolitiken nu fått, att de förtroendevalda bättre engageras i miljöarbetet på länsnivå och att regeringen prövar på vilket sätt ett sådant förtroendemannainflytande kan organiseras. I motionen begärs att det anförda ges regeringen till känna.

Utskottet får anförda följande. Förslaget om införande av obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse motiveras i första hand av önskemålet att den nya länsstyrelsen skall få ett starkt förtroendemannainflytande. Förslaget grundas på försöksverksamheten i Norrbottens län där den breddade förtroendemannamedverkan — i form av funktionsstyrelser (delegationer) — enligt propositionen utfallit väl. I propositionen redovisas översiktligt vilka uppgifter och beslutsbefogenheter som länsstyrelsens styrelse resp. nämnderna skall ha liksom relationerna mellan dessa organ. Beslutsbefogenheterna bör anges i myndighetens instruktioner.

Enligt utskottet har i propositionen anförts övertygande skäl för den föreslagna ordningen med obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse. Som inledningsvis nämnts ingår utskottet inte i en bedömning av de olika sektorsområden som den nya länsstyrelsen föreslås ansvara för och avstår sålunda från att ta ställning till vilka nämnder som nämndobligatoriet bör avse. Utskottet kan konstatera att om den föreslagna miljönämnden kommer till stånd innebär detta att de i motion 1988/89:K504 (s) framförda önskemålen tillgodoses. Av utskottets ställningstagande följer vidare att det inte finns anledning för utskottet att ingå i överväganden av de förslag som framförts i vissa motioner i fråga om vad som bör gälla om nämndobligatoriet helt slopas. Med anledning av vad som i något fall anförts beträffande länsstyrelsens rätt att själv besluta om inrättande av beredningsorgan vill utskottet dock erinra om att förslaget inte innebär några förändringar beträffande den rätt som länsstyrelserna i dag har att inrätta beredningsgrupper och rådgivande organ utan beslutsansvar.

Det ovan anförda innebär sammanfattningsvis att utskottet föreslår att propositionens riktlinjer såvitt nu är i fråga godkänns, dvs. avslag på motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) och 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 (c).

Utskottet övergår härafter till de i motionerna 1989/90:Bo5 (vpk) och 1989/90:Bo9 (s) upptagna frågorna om undantag från nämndobligatoriet för Stockholms län samt Gotlands län. Propositionen innehåller i denna del bl.a. följande. I fråga om Gotlands län föreslås — mot bakgrund av att länet i dag saknar en länsbostadsnämnd — att den nya länsstyrelsens styrelse skall fatta de beslut som i andra län skall ankomma på den föreslagna nämnden för fysisk planering. Enligt propositionen kan det finnas skäl att även i andra avseenden tillåta annan nämndorganisation för länsstyrelsen i Gotlands län. Vidare framhålls i propositionen att det även för andra län i några fall kan vara tänkbart att tillåta annan nämndorganisation. Enligt propositionen bör dessa frågor belysas under arbetet inför genomförandet av reformen och i lämplig form redovisas för riksdagen. I den i motionerna 1989/90:Bo9 (s) och 1989/90:Bo31 (c) åberopade rapporten av statskontoret — Samordnad länsförvaltning i Stockholms län (1989:31) — anges sammanfattningsvis bl.a. följande. Det är av stor vikt att de tillkommande förtroendemannaorganen inte bidrar till att öka komplexiteten i den offentliga sektorn i Stockholms län. Det föreslås därför att den s.k. storstadsutredningens (SB 1988:01) förslag avvaktas — utredningen har enligt dir. 1988:64 att utarbeta förslag till åtgärder för att förbättra livsmiljön i storstäderna — innan förtroendemannaorganisationen i Stockholms läns länsstyrelse slutligt fastställs. Därefter bör länsstyrelsens styrelse, alternativt en regional organisationskommitté, efter hörande av styrelsen, kunna lämna förslag om närmare utformning av förtroendevalda organ inom länsstyrelsen till regeringen.

Utskottet får för egen del anföra följande. I propositionen har 1989/90:KU1y angivits att visst utrymme skall finnas för att på grund av ett läns särskilda förhållanden medge avvikelser från det föreslagna nämndobligatoriet. Detta ter sig enligt utskottet särskilt naturligt med tanke på de speciella förhållanden som råder i t.ex. Stockholms och Gotlands län. Med det anförda får motionerna 1989/90:Bo9 (s) och 1989/90:Bo5 yrkande 6 (vpk) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen motion 1989/90:Bo5 yrkande 3 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att nämnd- och styrelseledamöter bör få initiativrätt och att detta skrivs in i en ny länsstyrelseinstruktion. Utskottet får här anföra följande.

I 21– 23 §§ förordningen (1988:971) med länsstyrelseinstruktion anges länsstyrelses styrelses ansvar och uppgifter. Styrelsen skall, utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) — där föreskrivs bl.a. att styrelse skall besluta om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner — besluta om viktigare frågor om samhällsplanering och regionala utvecklingsinsatser eller andra för länets utveckling betydelsefulla åtgärder, viktigare frågor om polisverksamheten, viktigare frågor om länsstyrelsens organisation, arbetsordning eller verksamhetsinriktning samt viktigare frågor i övrigt inom länsstyrelsens verksamhetsområden. Länsstyrelseinstruktionen innehåller inte någon motsvarighet till den i den tidigare gällande länsstyrelseinstruktionen (1986:1122) intagna bestämmelsen (23 § p. 7) enligt vilken landshövdingen gavs möjlighet att till styrelsen hänskjuta andra frågor än de i instruktionen särskilt angivna. — Enligt särskild bestämmelse i den nya länsstyrelseinstruktionen skall verksförordningen tillämpas på länsstyrelserna. Detta innebär bl.a. att styrelsen skall ges tillfälle att yttra sig innan myndighetens chef (landshövdingen) avgör viktigare ärenden (22 § första stycket verksförordningen).

I länsstyrelseinstruktionen (1988:971) anges inte närmare i vilken ordning frågor eller ärenden skall föreläggas styrelsen för beslut. Beredningen härav sker normalt inom länsstyrelsens kansli i samråd med landshövdingen. Det är dock naturligtvis inget hinder för andra ledamöter av styrelsen att ta upp frågor som vederbörande anser att styrelsen bör behandla. Styrelsen får då ta ställning till om den anser att frågan skall tas upp till handläggning eller ej. Ledamot har alltså på sätt nu angivits redan enligt gällande ordning möjlighet att ta upp frågor som han finner vara av vikt. Mot angiven bakgrund saknas det enligt utskottet anledning att ta det i motionen begärda initiativet. Med det anförda får motion 1989/90:Bo5 yrkande 3 (vpk) anses tillgodosedd.

Utskottet övergår här efter till frågan om val av ledamöter i de obligatoriska nämnderna m.m. Enligt förslaget skall de obligatoriska nämnderna bestå av elva ledamöter, normalt med landshövdingen som ordförande. Av övriga tio ledamöter föreslås fem utses av landstinget och fem av regeringen. Förslaget innebär ett frångående av det utredningsförslag som föregått propositionen, vari föreslagits att nämnderna skulle bestå av nio ledamöter vilka skall väljas av landstinget. När det gäller länsstyrelsernas styrelse föreslås ingen ändring i nu gällande ordning.

I motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk) och 1989/90:Bo21 yrkande 3 (delvis) (c) föreslås att ledamöterna, inkl. ordföranden, i de obligatoriska nämnderna skall utses av landstinget. Till stöd för yrkandena åberopas bl.a. länsdemokratiska skäl.

I motionerna 1989/90:Bo21 yrkande 3 (delvis) (c) och 1989/90:Bo28 av Jan Fransson och Lars Svensson (båda s) tas upp frågan om vem som skall vara ordförande i nämnderna. Enligt förstnämnda motion bör någon knytning av ordförandeskapet till landshövdingen inte förekomma. Motionärerna menar principiellt att landshövdingen inte bör vara uppbunden av nämndernas beslut. Enligt motionen bör sektorsamordningen kunna klaras genom kontinuerliga ordförande- och chefssamråd. I den andra motionen förordas att länsstyrelsen själv beslutar vem som skall vara ordförande i resp. nämnd. Enligt motionärerna bör det normala vara att ordföranden hämtas bland de förtroendevalda i nämnden, något som skulle stärka förtroendemannainflytandet.

I motion 1989/90:Bo6 av Olle Östrand m.fl. (s) begärs att den ordning som föreslås i propositionen för val till de obligatoriska nämnderna även skall gälla vid val av länsstyrelses styrelse. Enligt motionärerna skapas härigenom en god balans mellan olika intressen som finns representerade i länsstyrelsens styrelse.

Departementschefen uttalar bl.a. följande i nu berörda avseenden (prop. s. 34):

Jag anser emellertid inte att motsvarande system bör införas för nämnderna. Deras verksamhet blir inte av samma övergripande art som styrelsens. Nämnderna skall i stor utsträckning tillämpa generell lagstiftning, tillse att nationellt fastställda mål följs upp och utvärdera verksamheter. Motsvarande inriktning gäller för flertalet av nuvarande länsnämnder. Detta återspeglas i sättet att välja länsnämnderna. Både den centrala och den regionala nivån medverkar i de flesta fall.

Jag anser således att nämndernas karaktär motiverar ett annat valsätt än det som utredningen föreslagit. Reglerna för hur nämnderna skall utses bör allmänt grundas på det viktiga samspelet mellan politisk förankring och sakkunskap inom sektorsområdena. För att markera den nya länsstyrelsens roll i förvaltningen bör regeringen medverka vid valet av ledamöter. Även landstinget bör som valkorporation och representant för länsintresset utse ledamöter. För att få en lämplig

avvägning bör nämnderna bestå av tio valda ledamöter. Hälften av dessa bör utses av regeringen och hälften av landstinget — och i förekommande fall de kommuner som fullgör landstingsuppgifter. Genom ett sådant valsätt uppnås enligt min mening en lämplig och praktisk avvägning mellan nationella mål och regionala intressen. 1989/90:KU1y

Utskottet, som i allt väsentligt kan ansluta sig till dessa uttalanden, vill särskilt framhålla att de föreslagna nämnderna i första hand skall behandla frågor som rör speciell lagstiftning. Det ankommer således inte på nämnderna att göra några mera allmänpolitiska avvägningar. Deras uppgift är att i sin verksamhet beakta av statsmakterna fastställda nationella mål. I den mån utrymme för regionala bedömningar finns får de självfallet göra sådana. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening lämpligt att ledamöterna utses utifrån såväl centrala som regionala synpunkter. Den avvägning som föreslås i propositionen finner utskottet lämplig. I sammanhanget vill utskottet erinra om att val av de fem ledamöter som landstinget utser sker med stöd av lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m.m. Lagen medger inte möjlighet att frånga proportionellt val för att tillgodose småpartier. Självfallet föreligger emellertid inte hinder för regeringen att ta sådana hänsyn i fråga om de nämndledamöter som den utser.

Beträffande den i några motioner upptagna frågan om ordförandeskapet i nämnderna anges i propositionen bl.a. följande. Landshövdingen har att ansvara för länsstyrelsens verksamhet inför regeringen. Eftersom ansvar och befogenheter bör vara nära kopplade till varandra är det enligt propositionen rimligt att landshövdingen har ett betydande inflytande även i sådana ärenden där han eller hon inte beslutar självständigt. Detta motiverar att landshövdingen inte bara ingår i styrelsen och nämnderna utan också är deras ordförande. Enligt propositionen kan det emellertid i något fall vara lämpligt att annan än landshövdingen är ordförande i en nämnd. Det föreslås därför att regeringen — om länsstyrelsen så begär — kan förordna annan än landshövdingen att vara ordförande.

Utskottet finner med hänvisning till det anförda att det inte finns anledning att på denna punkt frånga propositionens synsätt.

I motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m), vari yrkats avslag på förslaget om inrättande av obligatoriska nämnder, lämnas förslag till hur ledamöterna skall utses i de organ som motionärerna anser bör finnas vid sidan av länsstyrelsernas styrelser. Med hänsyn till utskottets i det föregående redovisade ställningstaganden saknas det anledning för utskottet att ingå i bedömning av dessa förslag. Utskottet föreslår således att även dessa motionsyrkanden avstyrks.

Utskottets ovannämnda ställningstaganden innebär att utskottet föreslår att propositionens riktlinjer såvitt nu är i fråga godkänns, dvs. avslag på motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk), 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) samt 1989/90:Bo28 (s). 1989/90:KU1y

I likhet med den bedömning som gjorts i propositionen finner utskottet slutligen att det inte finns skäl att i förevarande sammanhang föreslå någon ändring av sättet att välja ledamöterna i länsstyrelsens styrelse. Detta innebär alltså att utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo6 (s), vari som tidigare framgått begärts att den ordning som föreslagits i propositionen för val till de obligatoriska nämnderna även skall gälla vid val av länsstyrelsens styrelse.

Konstitutionsutskottet beslutar att med detta yttrande överlämna motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c) och 1988/89:K504 (s) till bostadsutskottet.

Stockholm den 24 oktober 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Catarina Rönnung (s), Kurt Ove Johansson (s)*, Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Anita Modin (s), Torgny Larsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Ingela Mårtensson (fp) och Hugo Andersson (c).

*Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande meningar

1. av Bertil Fiskesjö och Hugo Andersson (båda c) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Enligt propositionen" och på s. 5 slutar med "yrkande 1 (c)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening framgår inte, såsom angivits i motion 1989/90:Bo30 (c), klart av propositionen vad syftet med reformen är. Förslagen är i allmänhet bristfälligt analyserade. Ansvars- och ledningsfrågorna har således inte utretts ordentligt. Reformen bygger vidare på en bristfällig analys av beslutsansvaret. Risken för dubbelkommandon är därför stor. Om reformen genomförs är kompetenskonflikter att vänta mellan framför allt de olika föreslagna länsstyrelseorganen. Det framstår som högst tveksamt om reformen verkligen skulle innebära

de i propositionen utlovade samordnings- och rationaliseringsfördelarna. Vad som däremot står fullständigt klart är — såsom framgår av angivna motion — att ett genomförande av förslagen skulle leda till en central styrning av den statliga regionala förvaltningen som i allt väsentligt går emot de förslag till decentralisering av uppgifterna på länsplanet som centerpartiet under lång tid verkat för i syfte bl.a. att uppnå ökad länsdemokrati. Utskottet får med hänvisning till det anförda föreslå avslag på propositionen, dvs. bifall till motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 (c) och 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c). Ställningstagandet innebär att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) i vilka propositionsförslaget i väsentliga delar godtagits.

När det gäller det fortsatta reformarbetet bör detta på sätt angivits i motionerna 1988/89:K247 (c) och 1989/90:Bo30 (c) inriktas mot att begränsa den centraliserade förvaltningen och att decentralisera uppgifterna inom detta område så långt det är möjligt till regionala och lokala organ. I det fortsatta reformarbetet är av vikt att förtroendemannainflytandet i länen stärks, något som bl.a. bör ske genom att landstingen får nya uppgifter och utökade befogenheter. Utskottet får med hänvisning till vad som anförts i de båda nyssnämnda motionerna föreslå att en parlamentarisk utredning snarast tillsätts, vilken bör få i uppdrag att behandla bl.a. följande frågor:

- förutsättningarna för omvandling av landstinget till ett länsparlament,
- gränserna för landstingets kompetens i förhållande till staten och den legala utformningen av kompetensfördelningen,
- länsstyrelsernas avveckling och tillskapandet av endast ett folkvalt regionalt beslutsorgan,
- den närmare utformningen av beslutsordningen, möjligheterna att utkräva ansvar av beslutsfattare och lekmannainflytandet på regional nivå,
- länsnämndernas inordnande i den nya landstingsorganisationen,
- vilka uppgifter som lämpar sig att föra över från statlig till regional och kommunal nivå samt uppgiftsfördelningen mellan landsting och kommuner.

I avvaktan på att den här förordade reformeringen kommer till stånd bör — såsom förordats i motion 1989/90:Bo21 yrkande 2 av Agne Hansson m.fl. (c) — den nuvarande organisationen med länsstyrelser och länsnämnder bibehållas. Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionerna 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motionerna 1988/89:K229 (mp) och 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

2. av Hans Leghammar (mp) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Enligt propositionen" och på s. 5 slutar med "yrkande 1 (c)" bort ha följande lydelse: 1989/90:KU1y

Som framgår av motion 1989/90:Bo24 (mp), vari yrkats avslag på propositionen, innebär propositionens förslag en ökad central styrning av uppgifterna på den regionala länsnivån, som inte kan godtas främst från länsdemokratiska synpunkter. Redan det nuvarande systemet är enligt utskottet oacceptabelt från demokratiska synpunkter. Det föreliggande förslaget innebär sålunda ytterligare försämringar. Utskottet syftar då bl.a. på den förstärkning av landshövdingens roll som föreslås och på de föreslagna obligatoriska nämndernas sammansättning. Det ligger i sakens natur att sådana förändringar kan utgöra hot mot mångfalden och kvaliteten i det regionala beslutsfattandet. Enligt utskottets mening kommer ett genomförande av förslaget att verka mot de uppställda målen om att demokratins idéer skall bli vägledande inom samhällets alla områden. Utskottet får med hänvisning till det anförda föreslå avslag på propositionen, dvs. bifall till motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 (c) och 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c). Ställningstagandet innebär att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) i vilka propositionsförslaget i väsentliga delar godtagits.

Utskottet övergår härafter till frågan om det fortsatta reformarbetet. Utskottet anser i enlighet med vad som begärts i motion 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) att det bör uppdras åt regeringen att tillsätta en utredning med uppgift att utreda frågan om stärkt regionalt självstyre. På sätt angivits i nyssnämnda motion och i motion 1988/89:K229 (mp) bör en sådan reform bl.a. innebära *att* regionala parlament — valda i direkta, allmänna val vart fjärde år — inrättas, vilka skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser, *att* dessa parlament även övertar väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter *samt att* parlamenten skall ha viss beskattningsrätt. Enligt utskottet bör regeringen senast under år 1992 förelägga riksdagen ett förslag i enlighet med det anförda. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1988/89:K229 (mp) och 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motionerna 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

3. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), 1989/90:KUly Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet får i" och slutar med "inte erforderligt" bort ha följande lydelse:

Utskottet får i anslutning till de i det föregående redovisade synpunkterna i motionerna 1989/90:Bo17 (fp) och 1989/90:Bo23 (m) framhålla följande. Enligt utskottets mening är det en väsentlig brist att propositionen inte innehåller någon närmare utredning och analys av rådande ansvarsfördelning mellan statlig resp. kommunal verksamhet samt några överväganden i frågan om eventuella förändringar i detta hänseende bör företas i samband med förevarande reform. Utskottet anser det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen tillser att en sådan komplettering kommer till stånd. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 1 (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) bör ges regeringen till känna.

4. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet får anföra" och slutar med "är nödvändigt" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motionerna 1989/90:Bo17 (fp) och 1989/90:Bo23 (m) att propositionen inte med erforderlig tydlighet klarlagt relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. För att undvika problem rörande ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan dessa organ är det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och vidtar erforderliga åtgärder. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) bör ges regeringen till känna.

5. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inte motiverat" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de i motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) framförda farhågorna för att reformen, om inte förtydliganden vidtas i fråga om ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken, kan komma att innebära att möjligheterna att inom berörda sakområden få genomslag för uppställda nationella mål försvåras. Utskottet anser därför — i anslutning till vad utskottet tidigare

ovan anført — att denna fråga i det fortsatta arbetet med reformen måste bli föremål för ytterligare överväganden. Vad utskottet sålunda anført med anledning av motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) bör ges regeringen till känna. 1989/90:KU1y

6. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Enligt utskottet" och på s. 10 slutar med "därmed besvarade" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamheter på grund av de skilda förhållandena i länen i många fall så olikartade att en enhetlig lösning med obligatoriska nämnder inte innebär en lämplig lösning. I stället bör — såsom framhållits i flertalet motioner i förevarande avsnitt — varje länsstyrelse själv ges rätt att inrätta de beslutsorgan som de anser sig behöva. Vad utskottet sålunda anført med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) samt 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 (c) bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär alltså att utskottet *dels* inte kan ställa sig bakom förslagen i motionerna 1989/90:Bo5 yrkande 6 (vpk) och 1989/90:Bo9 (s), *dels* föreslår att propositionen i här behandlade delar avslås.

7. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet, som" och på s. 13 slutar med "1989/90:Bo28 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående (se avvikande mening 6) avvisat förslaget om inrättande av obligatoriska nämnder och i stället begärt att varje länsstyrelse själv ges rätt att inrätta de beslutsorgan som den anser sig behöva. Som förordats i motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) bör det ankomma på länsstyrelses styrelse att själv välja ledamöter till de organ som styrelsen inrättat. Det anförda innebär att utskottet anser att riksdagen — med avslag på motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk), 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c) samt 1989/90:Bo28 (s) och på propositionen i här behandlad del — som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet anført med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m).

8. av Bo Hammar (vpk) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet, som" och på s. 13 slutar med "1989/90:Bo28 (s)" bort ha följande lydelse: 1989/90:KU1y

Utskottet får anföra följande. Förslaget till ökande förtroendemannainflytande genom inrättande av obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse är, som utskottet redan framhållit, en viktig del av reformen. När det gäller val av ledamöter till dessa nämnder anser utskottet emellertid inte att de skäl som anförts i propositionen för att frångå det utredningsförslag som propositionen baseras på är hållbara. Enligt utskottet talar tvärtom länsdemokratiska skäl starkt för att samtliga förtroendemän i nämnderna, såsom utredningen föreslagit, skall utses av de direktvalda politiska församlingarna i landstingen. Av samma skäl bör detta valsätt tillämpas när det gäller utseende av ordförande i nämnderna. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk) samt 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c) bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motion 1989/90:Bo28 (s) anses tillgodosedd och därmed besvarad. Motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Bertil Fiskesjö och Hugo Andersson (båda c) anför:

I en avvikande mening 1 har centerpartiets huvudinvändningar mot propositionens förslag angetts. Enligt vår mening bör sålunda propositionen i sin helhet avslås och en parlamentarisk utredning tillsättas med uppdrag att utarbeta ett helt nytt förslag där kraven på länsdemokrati tillgodoses. Om avslagsyrkandet inte bifalls har vi bl.a. följande synpunkter beträffande det framlagda förslaget. Som angivits i den avvikande meningen grundas propositionen på en bristfällig analys av flera viktiga huvudfrågor. Sålunda har olika ansvars-, lednings- och beslutsfrågor inte tillräckligt utretts och övervägts. Ett genomförande av reformen efter de riktlinjer som läggs fram i propositionen kommer sannolikt att bl.a. leda till kompetenskonflikter mellan i första hand de olika föreslagna länsstyrelseorganen. Det är därför nödvändigt att regeringen ytterligare överväger de angivna frågorna innan ett slutgiltigt förslag läggs fram. När det gäller det föreslagna nämndobligatoriet skall enligt propositionen finnas visst utrymme för avvikelser på grund av ett läns särskilda förhållanden. Enligt vår uppfattning står det redan nu klart att Stockholms län och Gotlands län har så speciella förutsättningar att dessa län bör undantas från nämndobligatoriet. Som angivits

i bl.a. motion 1989/90:Bo30 (c) är det vidare angeläget att man inte går ifrån det utredningsförslag om val av ledamöter i de obligatoriska nämnderna som propositionen grundas på, nämligen att landstinget skall välja samtliga ledamöter i dessa nämnder. 1989/90:KU 1y

2. Hans Leghammar (mp) anför:

I en avvikande mening 2 har miljöpartiets huvudkrav angetts. Dessa innebär att propositionen i sin helhet bör avslås samt att en utredning bör tillsättas med uppgift att utreda frågan om regionalt självstyre. Ett avslag på avslagsyrkandet innebär inte att miljöpartiet vid den slutliga behandlingen av ärendet kommer att avstå från att ta ställning till de olika delarna av propositionen. I det läget kommer partiet självfallet att agera för att försöka åstadkomma förbättringar av regeringens framlagda förslag.

